

30 juni 2020

ACCOUNTANTSVERSLAG 2019

Gemeente Oosterhout

IBDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

de raad van de gemeente Oosterhout
T.a.v. de heer E. Kaarsemaker, griffier
Postbus 10150
4900 GB OOSTERHOUT NB

Tilburg, 30 juni 2020

Kenmerk: DMe/NvE/StH/CWi/1050068/2005402

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

DASHBOARD

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2019 van gemeente Oosterhout (hierna te noemen ‘gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 9 oktober 2019, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2019. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de ambtelijke organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Dit jaar kwamen daar nog de gevolgen van het Coronavirus bij, waardoor wij tijdens de controle niet bij de gemeente op locatie konden langskomen en informatie en vragen digitaal hebben moeten afstemmen. Het gevolg hiervan was een iets minder efficiënt proces en een niet altijd optimale communicatie vanwege de inherente beperkingen aan de digitale middelen. Desondanks denken wij dat het proces goed verlopen is.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

was getekend

drs. D.O. Meeuwissen RA

Partner en extern accountant gemeente Oosterhout
Dennis Meeuwissen RA

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD ACCOUNTANTSCONTROLE

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING		RECHTMATIGHEIDSVANTWOORDING		RESULTAAT 2019													
▶ De jaarrekening 2019 is getrouw. ▶ De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2019 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen (rechtmatig). ▶ De onzekerheden als gevolg van het Coronavirus zijn toereikend toegelicht. Wij nemen hieromtrent een paragraaf ter benadrukking op in de controleverklaring. ▶ Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening. ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd. ▶ De WNT is nageleefd. ▶ Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.		▶ Met ingang van 2021 moeten Colleges van burgemeester en wethouders zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de (interne) beheersing van gemeentelijke organisaties en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Een uitdaging, maar naar onze mening ook een kans voor gemeenten. ▶ De rechtmatigheidsverantwoording kent drie varianten, de minimale variant, de ambitie variant en de in control statement. ▶ Een gedegen plan van aanpak met de te ondernemen stappen voor de organisatie dient als basis voor een succesvolle invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. ▶ Variant 2 (de ‘ambitie variant’) achten wij op de lange termijn een goede impuls voor de gehele organisatie.		<table><tr><th>(x €1.000)</th><th>2019</th><th>Begroting (na wijziging)</th></tr><tr><td>Saldo van baten en lasten</td><td>297 V</td><td>5.353 N</td></tr><tr><td>Mutatie reserves</td><td>3.176 V</td><td>5.353 V</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>3.473 V</td><td>0</td></tr></table> Belangrijkste afwijkingen in de realisatie ten opzichte van de begroting hebben betrekking op de hogere baten uit algemene uitkeringen (circa € 1,9 miljoen voordelig), de teruggave VPB over de jaren 2016 en 2017 (circa € 1,1 miljoen voordelig) en lagere overheadkosten.		(x €1.000)	2019	Begroting (na wijziging)	Saldo van baten en lasten	297 V	5.353 N	Mutatie reserves	3.176 V	5.353 V	Resultaat	3.473 V	0
(x €1.000)	2019	Begroting (na wijziging)															
Saldo van baten en lasten	297 V	5.353 N															
Mutatie reserves	3.176 V	5.353 V															
Resultaat	3.473 V	0															
ONTWIKKELING GREX		BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN		UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN													
▶ De boekwaarde per 31 december 2019 van de grondexploitaties heeft met name betrekking op industrieterrein Evendenberg-Oost en woningbouwproject Plan Vrachelen 4e/5e fase-Contreie. ▶ In 2019 is € 850.000 aan tussentijdse winst genomen op de projecten Bedrijventerrein Beneluxweg Zuid en Gronden Heihoef en is voor € 25.000 aan winst teruggenomen. ▶ Op project Zwaaiikom is een verliesvoorziening verantwoord van € 4 miljoen. Deze voorziening is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar. ▶ Woningbouwplannen: vrijwel alle kavels zijn onder optie gereserveerd of verkocht. De risico's in de projectbouw zijn hierdoor afgenomen. ▶ Industrierterreinen: Everdenberg-Oost bevindt zich in de ontwikkelfase. Het bestemmingsplan is later dan voorzien onherroepelijk geworden, waardoor dit project in 2020 zal starten.		▶ Er is sprake van een overschrijding op kredieten ad € 68.000. ▶ Er is geen sprake van onrechtmatige Europese aanbestedingen. ▶ Er zijn facturen ontvangen in 2020 welke betrekking hebben op 2019, maar niet in boekjaar 2019 zijn verantwoord (afgrenzing administratie). Sociaal domein ▶ Verbeteringen zichtbaar in het proces ten aanzien van informatievoorziening Jeugdzorg alsmede afname van fouten en onzekerheden ten opzichte van vorig jaar. ▶ Als gevolg van Corona hebben de geplande extra werkzaamheden om meer zekerheid te verkrijgen omtrent de prestatielevering van de geleverde zorg niet plaats kunnen vinden. ▶ Ons landelijk beeld is de lasten Jeugdzorg een grilliger verloop met meer (incidenteel) hoge kosten kent dan Wmo. Deze ontwikkeling vraagt voor een andere benadering en sturing van de lasten, waarbij Wmo beter te begroten is en de fluctuatie in de lasten Jeugdzorg via een reserve is op te vangen.		▶ De financiële positie van gemeente Oosterhout is ruim voldoende. Gemeente Oosterhout staat in de categorie 50.000-100.000 inwoners op plaats 3 in de BDO Benchmark gemeenten. ▶ De ratio weerstandsvermogen toont een dalende lijn, maar blijft ruim voldoende. <table><tr><th>Jaar</th><th>Verloop</th></tr><tr><td>2016</td><td>2,4</td></tr><tr><td>2017</td><td>2,4</td></tr><tr><td>2018</td><td>1,80</td></tr><tr><td>2019</td><td>1,50</td></tr></table> GTK2020 ruim voldoende > 1,4		Jaar	Verloop	2016	2,4	2017	2,4	2018	1,80	2019	1,50		
Jaar	Verloop																
2016	2,4																
2017	2,4																
2018	1,80																
2019	1,50																
DASHBOARD	JAARREKENING	FINANCIËLE POSITIE	BEVINDINGEN	BIJLAGEN													

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 De jaarrekening is getrouw & rechtmatig
- 2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening
- 2.3 Coronavirus en de jaarrekening 2019

2.1 De jaarrekening is getrouw

De jaarrekening 2019 is getrouw

Wij zijn voornemens om bij de jaarrekening 2019 van de gemeente Oosterhout een goedkeurende controleverklaring af te geven met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva per 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Naast de geconstateerde en verwerkte controleverschillen, zijn tijdens onze controle tevens resterende controleverschillen geconstateerd ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Facturen ontvangen in 2020 welke betrekking hebben op 2019, maar niet in boekjaar 2019 zijn verantwoord (afgrenzing administratie)	162		
Sociaal domein - pgb Jeugdzorg en Wmo	69	423	\$4.2
Sociaal domein - Wmo ZIN		130	\$4.2
Sociaal domein - Jeugdzorg ZIN		637	\$4.2
Totaal	231	1.190	

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid. De goedkeuringstolerantie bedraagt € 1.600.000 voor fouten en € 4.800.000 voor onzekerheden.

2.2 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2019 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen.

Naast de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zijn de volgende controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Facturen ontvangen in 2020 welke betrekking hebben op 2019, maar in boekjaar 2019 zijn verantwoord (afgrenzing administratie)	162		
Sociaal domein - pgb Jeugdzorg en Wmo	97	423	\$4.2
Sociaal domein - Wmo ZIN		130	\$4.2
Sociaal domein - Jeugdzorg ZIN		637	\$4.2
Kredietoverschrijdingen	68		\$4.5
Totaal	327	1.190	

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid. De goedkeuringstolerantie bedraagt € 1.600.000 voor fouten en € 4.800.000 voor onzekerheden.

De onzekerheden als gevolg van het Coronavirus zijn toereikend toegelicht.

Coronavirus en de jaarrekening 2019

De situatie en ontwikkelingen rond het Coronavirus veranderen per dag. De lange termijn impact op de maatschappij en economie zijn hoogst onzeker. Tijdens de controle hebben wij aandacht besteed aan de impact van het Coronavirus op Gemeente Oosterhout. Daarbij gaan wij uit van de aanwijzingen van onze beroepsorganisatie (NBA) en de Commissie BBV die breed in de sector moeten worden toegepast. Hierover hebben wij overleg gevoerd met de organisatie en het college van burgemeester en wethouders.

De belangrijkste gevolgen voor Gemeente Oosterhout voor zover deze op dit moment zijn in te schatten zijn volgens het college:

- ▶ Hogere directe kosten/uitgaven dan begroot.
- ▶ Mogelijke gevolgen voor de door de gemeente verleende garantstellingen, afzet van bedrijventerreinen, voortgang van projecten, realiseren van gemeentelijke doelstellingen e.d. Door de coronacrisis bestaat de kans dat de gemeente wordt aangesproken op haar rol als borgsteller als instellingen, zoals sportinstellingen die tijdelijk zijn gesloten, hun verplichtingen niet kunnen nakomen.
- ▶ Risico's ten aanzien van de afzet/verkoop van grondexploitaties.

De uitbraak van het Coronavirus wordt gezien als een gebeurtenis na balansdatum, aangezien de uitbraak van dit virus pas in de loop van januari 2020 van wezenlijke omvang werd. Voor de jaarrekening 2019 houdt dit in dat, in lijn met de verslaggevingsrichtlijnen hieromtrent, een toelichting rondom (de impact van) het Coronavirus is opgenomen bij de in de toelichting opgenomen gebeurtenissen na balansdatum (pagina 199).

Daarnaast is in het jaarverslag een beschrijving opgenomen van de belangrijkste risico's en onzekerheden waaronder een beschrijving van de wijze waarop de bijzondere gebeurtenissen waarmee in de jaarrekening geen rekening behoeft te worden gehouden, de verwachtingen hebben beïnvloed (pagina 99 en 100) en is aandacht besteed aan (de impact van) het Coronavirus.

Als onderdeel van onze controle werkzaamheden hebben wij de aanvaardbaarheid en toereikendheid van deze toelichtingen beoordeeld.

Zoals hierboven genoemd is het onduidelijk wat voor de langere termijn de gevolgen zijn van het Coronavirus. Wij onderhouden graag contact met u in de tussentijd en zijn bereid en bereikbaar om u te ondersteunen waar nodig en mogelijk.

Coronavirus en onze controleverklaring

Op basis van onze controlestandaarden (706) bestaat de mogelijkheid om de gebruikers van de jaarrekening middels een onverplicht toelichtende paragrafen in onze controleverklaring (ofwel een paragrafen ter benadrukking van aangelegenheden) te wijzen op informatie in de jaarrekening die relevant is voor het begrip van de gebruikers. Wij hebben dat dit jaar gedaan omdat sprake is van een calamiteit die mogelijk grote effecten gaat hebben op de financiële positie van de gemeenten. Wij zullen in deze paragraaf benadrukken dat de lezer kennis moet nemen van de mogelijke gevolgen van de Coronacrisis voor de gemeente en verwijzen naar de bovengenoemde toelichtingen in de jaarrekening en het jaarverslag.

Zoals hiervoor genoemd is het onduidelijk wat voor de langere termijn de gevolgen zijn van het Coronavirus. Wij onderhouden graag contact met u in de tussentijd en zijn bereid en bereikbaar om u te ondersteunen waar nodig en mogelijk.

Paragraaf ter benadrukking van corona in onze controleverklaring

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2019

3.2 Uw financiële positie vergeleken

3.1 Resultaat 2019

Resultaat 2019
ten opzichte van de
gewijzigde begroting
bedraagt € 3,5 miljoen

Belangrijkste
afwijkingen in het
resultaat 2019 op de
algemene
dekkingsmiddelen,
overhead en heffing
VPB

Het resultaat van gemeente Oosterhout over het jaar 2019 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 3,5 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1.000)	2019	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL	IN %
Saldo van baten en lasten	297 V	5.353 N	5.407 V	105,5%
Onttrekkingen reserves	13.766 V	15.866 V	2.100 N	13,2%
Dotatie aan reserves	10.590 N	10.513 N	77 N	0,7%
Resultaat	3.473 V	0	3.473 V	

De belangrijkste afwijkingen van de begroting na wijzigingen worden veroorzaakt door diverse programma's met zowel forse positieve als negatieve resultaten. De grootste afwijkingen ten opzichte van de begroting worden veroorzaakt door:

- ▶ hogere baten uit de algemene uitkeringen (€ 1.863.000 voordelig);
- ▶ lagere lasten overhead (€ 898.000 voordelig) door lagere apparaatkosten;
- ▶ voordelig resultaat op de heffing VPB (€ 908.000 voordelig) doordat in 2019 de definitieve afrekening van de VPB over 2016 en 2017 heeft plaatsgevonden, wat heeft geleid tot een teruggave van € 1.124.000. Deze teruggave was niet in de begroting opgenomen.

Het resultaat 2019 wijkt ongeveer 2,1% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces.

3.2 Uw financiële positie vergeleken (1/3)

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Signaleringswaarden
GTK 2020

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente Oosterhout. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Signaleringswaarden volgens het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 (GTK 2020)

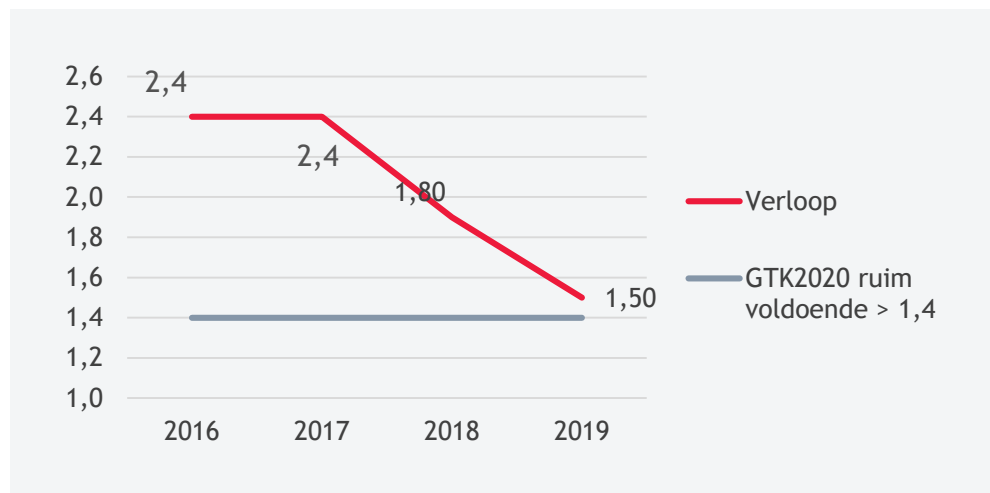
Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2021 gaat gelden. In het GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente.

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

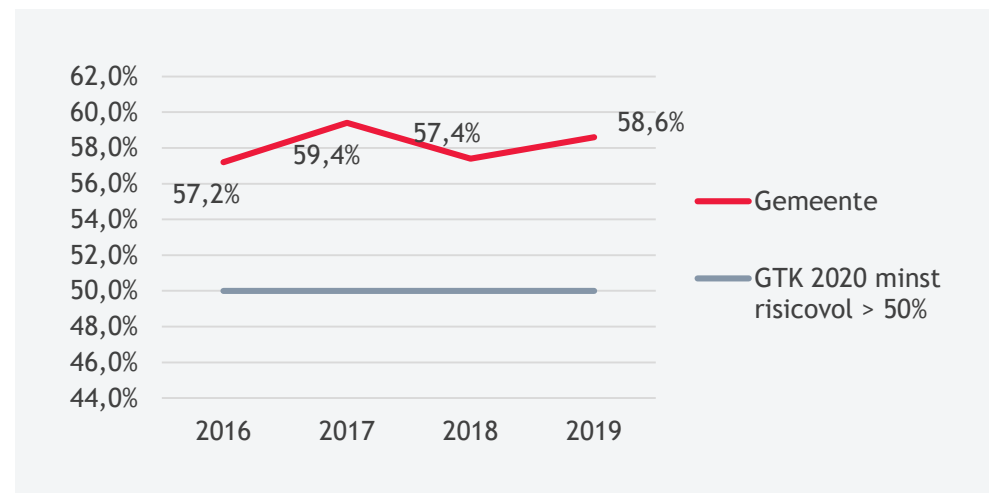
Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	$< 90\%$	90% - 130%	$> 130\%$
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	$< 90\%$	90% - 130%	$> 130\%$
Solvabiliteitsratio	$> 50\%$	20% - 50%	$< 20\%$
Grondexploitatie	$< 20\%$	20% - 35%	$> 35\%$
Structurele exploitatieruimte	$> 0\%$	0%	$< 0\%$
Belastingcapaciteit	$< 95\%$	95% - 105%	$> 105\%$

3.2 Uw financiële positie vergeleken (2/3)

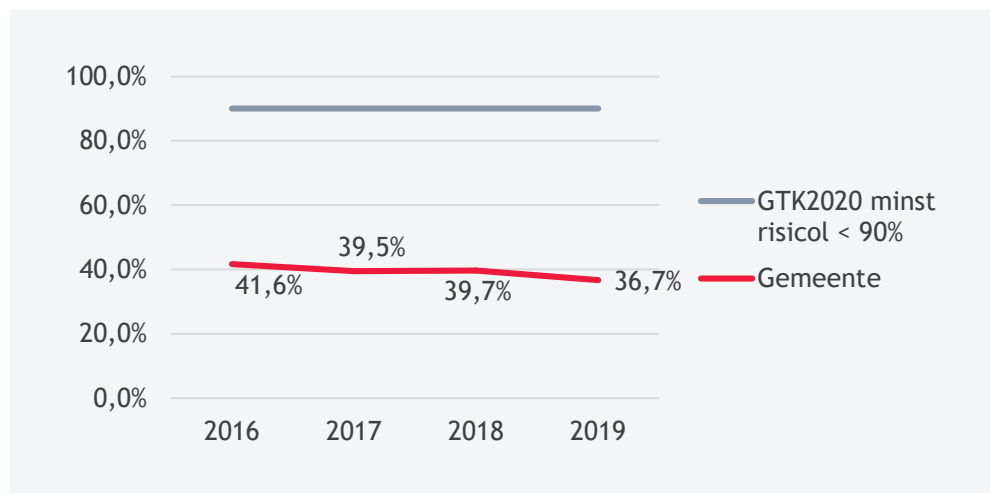
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

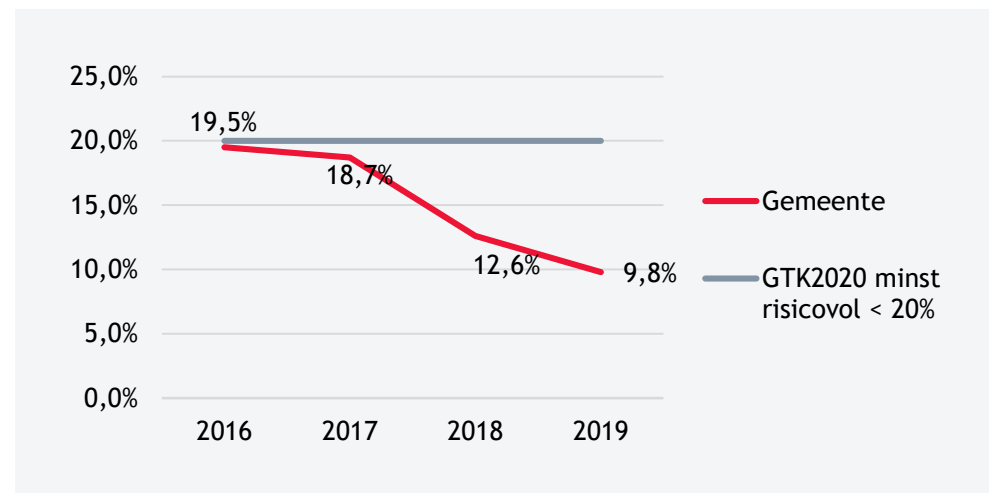
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

3.2 Uw financiële positie vergeleken (3/3)

Uw financiële positie is ruim voldoende

Uw weerstandsvermogen is ruim voldoende

De gemeente kan aan haar langetermijnverplichtingen voldoen

Financieel risico als gevolg van de grondexploitatie is laag

Weerstandsvermogen gemeente Oosterhout is ruim voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 28,3 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's, zoals de impact van corona, lagere toekomstig te ontvangen algemene uitkeringen, taakstelling jeugd en conjuncturele ontwikkelingen bouwkosten, benoemd. De gemeente Oosterhout heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 18,5 miljoen inclusief risico's grondexploitaties. Het weerstandsvermogen van de gemeente Oosterhout is de afgelopen jaren gedaald naar een ratio van 1,5. Deze ratio is volgens het GTK2020 nog ruim voldoende te noemen. In de begroting 2020 wordt uitgegaan van een ratio van 1,8.

Solvabiliteit en netto-schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2019 58,5%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente Oosterhout in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

De netto schuldquote bedraagt 36,57%. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

Zowel de solvabiliteit als de netto-schuldquote laten een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK2020) en zijn beiden te classificeren als minst risicovol.

Volledigheidshalve merken wij op dat in de begroting 2020-2023 een daling van de solvabiliteitsratio van 58,7% in 2020 naar 51,5% in 2023 is opgenomen. Eveneens is in de begroting 2020-2023 een stijging van de netto schuldquote opgenomen van 36,6% (2020) naar 58,7% (2023). Beide ratio's zijn daarbij nog steeds als minst risicovol te classificeren.

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Oosterhout laat een dalende lijn zien, die met name wordt veroorzaakt door verkopen Plan Vrachelen en de oplevering van afgeronde grondexploitaties. De ratio grondexploitatie < 20% is het minst risicovol te noemen volgens het GTK2020.

BDO Benchmark gemeenten

Op maandag 20 april 2020 heeft BDO de BDO Benchmark gemeenten gepubliceerd die is gebaseerd op basis van de kengetallen over 2018. De ratio's samen vormen een score. Gemeente Oosterhout staat op plaats 3 van gemeenten met 50.000-100.000 inwoners.

4. Belangrijkste bevindingen

- 4.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording
- 4.2 Sociaal domein uitgelicht
- 4.3 Ontwikkeling grondexploitaties
- 4.4 BBV, WNT en SiSa
- 4.5 Begrotingsrechtmatigheid
- 4.6 Aanbestedingsrechtmatigheid

4.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording (1/3)

Nog aandachtspunten in de interne beheersing. Onze controle vooral gegevensgericht. Zie ook management letter 2019.

Onze aanpak voor 2020 is een combinatie van systeemgericht en gegevensgericht.

Interne beheersing en onze aanpak voor 2020

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze management letter d.d. 8 januari 2020. Samenvattend hebben wij geconstateerd dat er bij uw gemeente, net als veel andere gemeenten, nog aandachtspunten resteren. Dit betekent niet dat uw gemeente niet in control is, maar wel dat het in control zijn voor ons niet toetsbaar blijkt uit controlesporen in de processen en systemen. Gemeente Oosterhout heeft een goede third line of defense, te weten de VIC. Richting de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is het van belang om verantwoordelijkheden ook in de eerste lijn neer te leggen. Hierdoor voorkomt u dat de interne controle en rechtmatigheidsverantwoording een verplichting wordt vanuit de VIC.

Wij hebben in onze management letter gerapporteerd over onze bevindingen ten aanzien van de interne processen en de interne controles. In onderstaande tabel alvast een overzicht gemaakt van de door ons voorgenomen controleaanpak voor het boekjaar 2020. Graag gaan wij de komende periode met uw gemeente in gesprek over uw ambities, ook in relatie tot het opzetten van de interne beheersing i.r.t. de rechtmatigheidsverantwoording.

Relevante processen en controle aanpak 2020	Steunen op AO/ IB / IT	Gebruik maken VIC	Aanpak BDO
Planning & Control	Ja	Procesgericht	Gegevensgericht
Inkopen (factuurverwerking en betaling)	Nee	Ja	Systeemgericht
Aanbesteden	Nee	Als verzamelfunctie, oordeelsvorming door BDO	Gegevensgericht
Personeelskosten	Nee	Ja	Systeemgericht
Uitkeringen	Nee	Ja	Systeemgericht
WMO	Nee	Ja	Gegevensgericht
Jeugdzorg	Nee	Voor het toewijzingsproces via KEDO	Gegevensgericht
Subsidies	Nee	Ja	Systeemgericht
Grondexploitatie	Nee	Achteraf gegevensgericht	Gegevensgericht
Belastingen	Nee	Achteraf gegevensgericht	Gegevensgericht
Verhuur	Nee	Achteraf gegevensgericht	Gegevensgericht

Over de processen waarvan wij voorstellen deze ook komend jaar gegevensgericht te controleren, zullen wij in de management letter 2020 slechts beperkt rapporteren (alleen wezenlijke / nieuwe bevindingen in de AO/IB/IT).

In voering
rechtmatigheids-
verantwoording 2021

Notitie commissie BBV
en BADO (verwacht)

Invoering naar onze
mening een kans

Drie varianten:

1. Minimale
2. Ambitie
3. ICS

Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021

Met ingang van 2021 moeten Colleges van burgemeester en wethouders zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de (interne) beheersing van gemeentelijke organisaties en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Een uitdaging, maar naar onze mening ook een kans voor gemeenten.

Uit de notitie van de commissie BBV blijkt dat er een standaard model van de verklaring komt, rechtmatigheid wordt beperkt tot drie rechtmatigheidsaspecten, de raad de tolerantiegrenzen kan bepalen (tot 3%) en bevindingen moeten worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. De commissie BADO komt naar verwachting ook nog met een nadere uitwerking en toelichting.

BDO ziet de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording als een kans om de controlerend rol van de raad te versterken en te investeren in een verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om fundamentele vragen als:

- Op welke onderwerpen en met welke diepgang wilt u gemeenteraad kaders stellen en controleren?
- In hoeverre werkt u als college rechtmatig en/of bent u in control?
- In hoeverre is uw bedrijfsvoering, interne controle en IT beheer op orde en wat is ervoor nodig om daar te komen?
- En misschien wel de moeilijkste vraag van allemaal: wat zijn uw ambities (zie ook vorige paragraaf en onze management letter) en is uw huidige organisatie in staat is om aan die doelen en verwachtingen te voldoen?

In onze visie zijn er drie varianten waar u als gemeente naar kunt streven:

1. De minimale variant van de rechtmatigheidsverantwoording

In deze variant zorgt het college (in afstemming met raad en accountant) voor een interne beheersing specifiek gericht op de rechtmatigheidsverantwoording. Dat betekent dat de interne controles zodanig systeem- of gegevensgericht gepland worden, dat het college tot een gedegen onderbouwd oordeel kan komen over de rechtmatigheid. De aanpak wordt vastgelegd in het interne controleplan en vanwege de relatie met de controle van de getrouwheid afgestemd met de accountant.

2. De ambitie variant

In deze variant gaat de gemeente een stapje verder en gebruikt de rechtmatigheidsverantwoording als impuls om de bedrijfsvoering te verbeteren. Middels een plan van aanpak wordt uitgewerkt wat de ambitie van de gemeente is ten aanzien van de AO/IB (systeemgericht), IT- beheer en VIC. Daarbij wordt de gehele organisatie betrokken, bijvoorbeeld middels het zogenaamde 'Three Lines of Defence'- model, zodat ook de verantwoordelijke managers in de 1^e en 2^e lijn mede verantwoordelijk worden voor het rechtmatigheidsbeheer. Om dit ook in de organisatie vorm te geven zal meer tijd vragen.

3. De in control statement

Deze variant gaat nog weer een stap verder. In dit geval verklaart het college niet alleen getrouw / rechtmatig te hebben gewerkt, maar ook dat het systeem van interne beheersing en risicomanagement toereikend is om de risico's te beheersen, ofwel dat de organisatie 'in control' is. Hiervoor moet een specifiek normenkader worden afgesproken, dat verder kan gaan dan alleen interne procedures (compliance) maar ook kan gaan over de beheersmaatregelen ten aanzien van operationele en strategische doelen. In dit normenkader zouden bijvoorbeeld ook de activiteiten op het gebied van het sociaal domein kunnen worden opgenomen of prestaties ten aanzien van duurzaamheid (afhankelijk van de behoefte van college en raad).

Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021 (vervolg)

Wij benadrukken dat binnen de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording keuzes gemaakt kunnen worden die gerelateerd zijn aan de inrichting en ontwikkeling van de organisatie. Binnen de organisatie is sprake van drie zogenaamde verdedigingslinies om in control te zijn, waarbij het van belang is dat de bedrijfsvoeringsfilosofie leidend is ten behoeve van het inrichten van de interne beheersing en de verbijzonderde interne controle. Niet andersom. Dit is wat ons betreft ook een belangrijk uitgangspunt voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Kijkend naar de drie varianten zal de eerste variant voor de meeste gemeenten al de nodige inspanning kosten. Zoals aangegeven, heeft de gemeente Oosterhout een sterke third line of defence. De tweede variant is wat ons betreft te adviseren, omdat dit een goede impuls kan zijn voor de bedrijfsvoering. Hierdoor legt u eveneens verantwoordelijkheid bij de first line en wordt voorkomen dat de rechtmatigheidsverantwoording een verplichting wordt vanuit de VIC. Rechtmatigheid is immers ook de verantwoordelijkheid van de gehele organisatie en niet alleen het probleem van de IC- afdeling of controllers. De derde variant zal naar onze inschatting, zeker op korte termijn, voor veel gemeenten meer tijd vergen.

In alle gevallen zal het jaar 2020 gebruikt moeten worden om een plan van aanpak te schrijven gericht op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Hiervoor kunnen de volgende stappen worden gezet:

1. Informeren en afstemmen van deze ontwikkeling met raad, college en organisatie
2. Opstellen business case 'rechtmatigheidsverantwoording'
3. Vormen projectteam en opstellen plan van aanpak
4. Uitvoering en implementatie
5. Afgeven rechtmatigheidsverantwoording
6. Evaluatie business case

Wij zijn graag bereid met u van gedachten te wisselen over de verdere uitwerking hiervan.

Variant 2 meest reëel

Advies: opstellen
Business Case en plan
van aanpak

4.2 Sociaal domein uitgelicht (1/3)

Sociaal domein 2019
bedragen circa
€ 26,1 miljoen

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van gemeente Oosterhout met betrekking tot het Jeugdzorg en Wmo bedragen over 2019 circa € 26,1 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL	2019	2018
Jeugdzorg ZIN	11,9	13,2
Wmo ZIN	12,2	11,2
Pgb	2,0	2,3
Totaal	26,1	26,7

Op basis van bovenstaande cijferopstelling blijkt dat de realisatie van de lasten Wmo over 2019 hoger zijn vorig jaar, maar dat de lasten Jeugdzorg over 2019 daarentegen lager zijn dan vorig jaar. Ons landelijk beeld is dat de kosten Jeugdzorg en Wmo jaarlijks toenemen. De lasten Wmo tonen hierin een geleidelijke stijging en zijn beter te begroten, waar de lasten Jeugdzorg meer fluctuaties en een grilliger verloop kent met meer (incidenteel) hoge kosten. Deze ontwikkeling vraagt voor een andere benadering en sturing van de lasten. Gemeente Oosterhout heeft in haar begroting een taakstelling opgenomen voor de lasten Jeugdzorg en Wmo.

4.2 Sociaal domein uitgelicht (2/3)

Fout pgb mede
gebaseerd op
projectiebrieven

Rechtmatigheid fouten
pgb € 97.000

Financiële fouten pgb
€ 69.000

Onzekerheden pgb
geraamd op € 423.000

Geraamde fout in de persoonsgebonden budgetten

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen pgb en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering. Uit de accountantscontrole 2019 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een oordeel met beperking. Ten aanzien van de rechtmatigheidsfouten zijn de foutpercentages opgenomen in de gemeente specifieke projectiebrieven. Voor gemeente Oosterhout bedraagt het onrechtmatigheidspercentage 1,56% voor de Wmo en 1,03% voor Jeugdzorg. Voor de getrouwheidsfouten geldt dat deze gelijk zijn voor alle gemeenten in Nederland. Het percentage voor de getrouwheidsfouten bedraagt voor Wmo 1,41% en 1,45% voor Jeugdzorg.

De financiële rechtmatigheidsfout voor pgb (Wmo en Jeugd) voor de gemeente Oosterhout bedraagt € 28.000 (2018: € 106.000) en de financiële getrouwheidsfout bedraagt € 29.000 (2018: € 55.000). Daarnaast bestaat er een verschil tussen de verantwoording in de jaarrekening en de verantwoordingen pgb Wmo en Jeugd van de SVB van circa € 40.000 (2018: € 102.000). De getrouwheidsfout is hiermee in totaal € 69.000 (2018: € 157.000) en de rechtmatigheidsfout € 97.000 (2018: € 208.000).

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is er sprake van een onzekerheid. De gemeente verkrijgt echter zekerheid door intern ingerichte processen, zoals het toekenningsproces, factuurcontroles en de controles op betalingen, waardoor deze onzekerheid deels teniet wordt gedaan. Tevens verkrijgt de gemeente aanvullende zekerheid vanwege de ontvangsten van het CAK. Op basis van het zekerheidspercentage van 85% dat de gemeente Oosterhout hierdoor verkrijgt, zijn de onzekerheden voor pgb geraamd op circa € 423.000 (2018: € 674.000). Wij hebben een review gedaan en kunnen steunen op de werkzaamheden van de accountant van de SVB. Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd door de accountant van de SVB geen impact hebben op het rechtmatigheidsoordeel over de jaarrekening 2019 van uw gemeente.

4.2 Sociaal domein uitgelicht (3/3)

Onzekerheid ten aanzien van prestatielevering

Resterende onzekerheid Wmo ZIN circa € 130.000

Resterende onzekerheid Jeugdzorg circa € 637.000

Wmo ZIN

De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2019 circa € 12,2 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo ZIN vindt plaats vanuit de gemeente Oosterhout. De gemeente heeft derhalve zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. De gemeente heeft een IC-plan opgesteld waarin de wijze van verantwoorden is opgenomen. Met betrekking tot de lasten Wmo ZIN vraagt de gemeente Oosterhout per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol.

Uit onze controle blijkt dat er nagenoeg geen verschil is geconstateerd tussen de eigen administratie en de productieverantwoordingen welke zijn voorzien van een controleverklaring.

Tevens is van een aantal zorginstellingen geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de uitkomsten van de in 2019 ontvangen controleverklaringen ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 130.000 (2018: € 940.000).

Jeugdzorg ZIN

Ten aanzien van de jeugdhulp heeft de gemeente Oosterhout via de gemeente Breda de zorg ingekocht en instellingen gecontracteerd. Met betrekking tot de lasten inzake jeugdhulp vraagt de gemeente Breda bij Zorg-Lokaal om een verklaring. Voor deze variant geldt dat net zoals bij de Wmo ZIN dit dan alsnog tot een onzekerheid leidt omtrent de geleverde prestatie. Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht.

De opgave van de Jeugdzorg ZIN van Zorg-Lokaal is eind april 2020 beschikbaar gesteld aan uw gemeente. Hierdoor heeft uw gemeente geruime tijd weinig zicht gehad op de definitieve kosten voor de Jeugdzorg ZIN. De gemeente Oosterhout had gepland om aanvullende werkzaamheden te laten uitvoeren om meer zekerheid te verkrijgen over de prestatielevering van de zorg. Als gevolg van Corona hebben deze extra werkzaamheden niet plaats kunnen vinden. Uit de ontvangen verantwoording van Zorg-Lokaal en gemeente Breda blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. In de financiële verantwoording Jeugdhulp 2019 is voor een bedrag ad € 736.000 aan onzekerheden geconstateerd (2018: € 4,2 miljoen). Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de in 2019 ontvangen controleverklaringen, ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 553.000 (2018: € 1,2 miljoen). Aanvullend blijkt uit de rapportage van gemeente Breda sprake te zijn een aanvullende onzekerheid t.a.v. de prestatielevering Amphia ad € 85.000, waarmee de totale onzekerheid uitkomt € 637.000.

Op basis van de ontvangen rapportage van Zorg-Lokaal blijkt dat de werkelijke kosten € 305.000 lager zijn dan aan bevoorschotting is betaald. Dit verschil is door de gemeente verwerkt in de jaarrekening.

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programming:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- ▶ **Prijs:** inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallenged. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2019 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze zijn gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Ultimo 2019 is er een voorziening grondexploitaties gevormd ad € 4 miljoen (2018: € 4 miljoen) aangezien er sprake is van een nadelig saldo bij het project Zwaaiikom. De stand van de voorziening is gelijk aan voorgaand jaar. Op basis van een herziene inschatting van de begroting verwacht u dat de voorziening niet bijgesteld hoeft te worden.

Woningbouwplannen

De stand van de bruto boekwaarde ad € 15,4 miljoen bestaat voornamelijk uit de stand van project Industrieterrein Evendenberg-Oost (€ 7,3 miljoen) en project Plan Vrachelen 4^e/5^e fase-Contreie. Voornamelijk de afzetbaarheid bij dit project is enige tijd een risico geweest. Door de economische ontwikkelingen zien we dat dit risico beperkter is geworden.

Redelijkheid belangrijkste schattings-elementen vastgesteld

Voorziening ad € 4 miljoen inzake project Zwaaiikom

Woningbouw trekt aan

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties (2/3)

Redelijkheid belangrijkste schattings-elementen vastgesteld

Winstneming

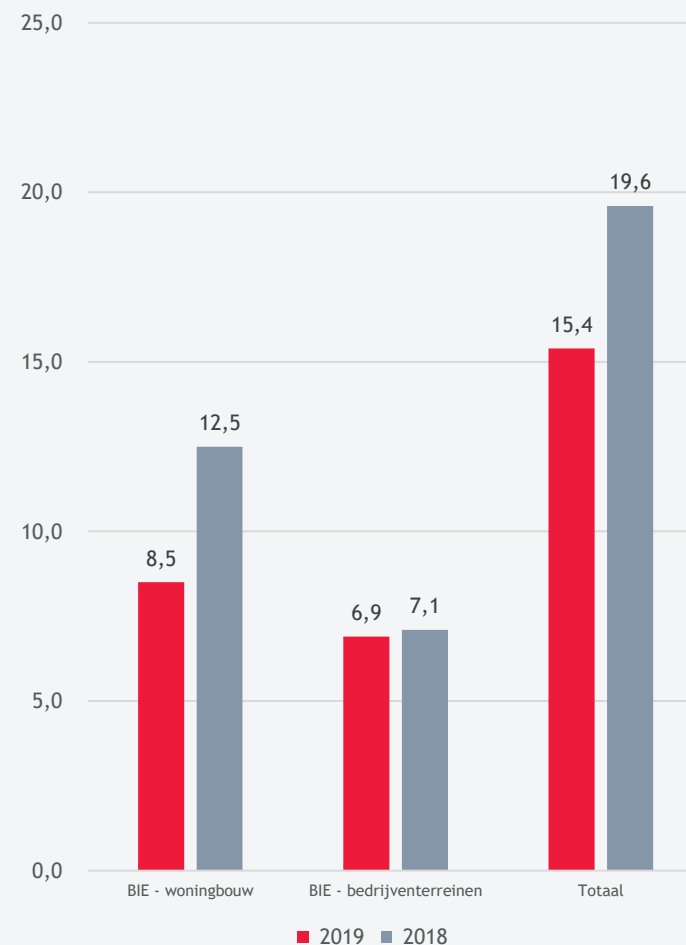
Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Gemeente Oosterhout houdt bij de berekening van de winst rekening met projectspecifieke risico's. Voor de grondexploitaties van gemeente Oosterhout heeft deze methode geresulteerd in een winstneming van circa € 0,8 miljoen. Een uitsplitsing van de bouwgronden in exploitatie naar soort project is in nevenstaand schema weergegeven. Op project Zwaaiikom is een verliesvoorziening verantwoord van € 4 miljoen.

De afname van de boekwaarde 2019 ten opzichte van 2018 valt voornamelijk te verklaren door verkopen ad € 5,2 miljoen bij project Plan Vrachelen 4^e/5^e fase-Contreie (woningbouwplannen).

ONTWIKKELING NETTO BOEKWAARDE
GRONDEXPLOITATIES 2019-2018
(x € 1 miljoen)

4.3 Ontwikkeling grondexploitaties (3/3)

Woningbouw: Risico in projectbouw grotendeels verdwenen

Woningbouwplannen € 8,5 miljoen

Het grootste deel van de boekwaarde komt voor rekening van project Plan Vrachelen 4^e/5^e fase-Contreie ad € 8,0 miljoen. Bij dit plan is het van belang dat vraag en aanbod in balans zijn. In 2017 heeft uw gemeente een nieuwe werkwijze vastgesteld om een dynamisch meerjaren woningbouwprogramma te laten ontstaan waarmee er meer ruimte is om adequaat op marktonwikkelingen in te spelen. Hierbij wordt de woningbehoefte bepaald met de Woonvisie (waar de Woonmonitor aan ten grondslag ligt) en de beleidsontwikkelingen sociaal domein en nieuwkomers.

Een groot deel van Contreie is inmiddels bebouwd of in aanbouw. In 2019 zijn € 5,3 miljoen opbrengsten gerealiseerd uit grond- en kavelverkoop en is op basis van de POC-methode € 25.000 aan tussentijdse winst teruggenomen. Eind 2019 waren vrijwel alle vrije kavels onder optie gereserveerd of verkocht en waren er conform voorgaande jaren diverse opgeleverd. Dit is ook het geval bij de overige projecten. Mede als gevolg van deze ontwikkeling zijn de risico's in de projectbouw grotendeels afgenomen.

Bedrijventerreinen: voornaamste risico is verkopen volgens planning tegen ingerekende prijzen

Industrieterreinen € 6,9 miljoen

Project Industrieterrein Everdenberg-Oost is het project met de hoogste boekwaarde van € 7,3 miljoen. In 2017 is er een behoefteonderzoek gedaan naar bedrijventerreinen in de subregio Breda-Oosterhout. Hieruit is gebleken dat er sprake is van een tekort en dat de aanleg van Everdenberg-Oost in dit tekort kan voorzien.

Dit plan bevindt zich in de ontwikkelfase. In 2017 is de gemeente een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met een projectontwikkelaar om gezamenlijk te werken aan de ontwikkeling en de uitgifte van het bedrijventerrein in de vorm van een CV-BV-constructie. De start van deze uitgifte stond gepland voor 2019. Het bestemmingsplan Everdenberg Oost is op 28 augustus 2019 onherroepelijk geworden. Dit is later dan voorzien door behandeling in de Raad van State. In 2020 wordt de CV/BV feitelijk opgericht, wordt het gebied bouwrijp gemaakt en worden de bouw kavels toegewezen. In 2020 zijn de oprichtingsaktes gepasseerd en heeft de gemeente de grond aangekocht. Naar verwachting zal de uitgifte van de grond in 2020 starten.

BBV wordt nageleefd

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Oosterhout de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

WNT-verantwoording
voldoet aan de
vereisten

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte(n)s in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2019 niet meer bedragen dan € 194.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2019 van de gemeente Oosterhout niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2019 van de gemeente Oosterhout voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Geen bevindingen
SiSa-bijlage

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2019. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens **Bijlage B**.

4.5 Begrotingsrechtmatigheid (1/2)

Overschrijding
baten/lasten van per
saldo € 5,4 miljoen

Lastenoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw gemeente circa € 161,7 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 157,4 miljoen aan werkelijke lasten in 2019. Dit is in totaal een onderschrijding van € 4,3 miljoen (2,7%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 156,4 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 157,4 miljoen aan werkelijke baten in 2019. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 1,1 miljoen (0,70%). Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2019 is er per saldo circa € 3,0 miljoen aan de reserves onttrokken zodat het gerealiseerde resultaat € 3,0 miljoen positief bedraagt.

Controle begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de raad nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. De gemeenteraad autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerde en gerapporteerd te worden aan de gemeenteraad. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan de gemeenteraad is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld indien de overschrijding geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde regelingen. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten zijn de begrotingsoverschrijdingen nader weergegeven en geanalyseerd. Zie hierna voor een overzicht van de lastenoverschrijdingen per programma en de overschrijdingen van investeringskredieten.

Kredietoverschrijdingen

In 2019 is op circa 15 kredieten sprake geweest van een overschrijding. De individuele overschrijdingen op afgesloten kredieten zijn allen onder de rapporteringstolerantie, maar bedragen cumulatief € 68.000. Deze overschrijdingen tellen mee in ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid.

Aanvullend is op één niet afgesloten krediet sprake van een overschrijding van het in 2019 beschikbaar gestelde budget, maar is het totaal gevoteerde krediet nog niet overschreden.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar bijlage 3 in de jaarrekening 2019.

Kredietoverschrijding
ad € 68.000

4.5 Begrotingsrechtmatigheid (2/2)

Overschrijding tellen
niet mee in ons oordeel

Zoals blijkt uit de figuur op voorgaande pagina is op vier programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën zoals opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV.

LASTENOVERSCHRIJDING PROGRAMMA	BEGROTINGSAFWIJKING	ONRECHTMATIG	
		TELT NIET MEE IN OORDEEL	TELT WEL MEE IN OORDEEL
1. Verbindend bestuur (totaal € 237.000)	Deze kostenstijging wordt met name veroorzaakt door de lage disconteringsvoet die wordt gehanteerd voor de berekening van de voorziening APPA welke niet tijdig kon worden voorzien.	✓	
2. Sociaal domein (totaal € 62.000)	De hogere kosten worden met name veroorzaakt door de transitie AWBZ en hogere kosten Wmo (huishoudelijke hulp en woonvoorziening). De kostenstijging wordt met name veroorzaakt door een forse toename van het aantal cliënten en lagere ontvangen eigen bijdrage. De overschrijding past binnen het bestaande beleid en betreft een open eind regeling.	✓	
3. Werkgelegenheid & economie (totaal € 130.000)	De overschrijding betreft met name inhuur personeel welke wordt gedekt uit het PBS budget.	✓	
4. De levendige gemeente (totaal € 185.000)	De overschrijding wordt met name veroorzaakt door hogere kosten inzake het zwembad. Deze kosten worden deels gecompenseerd door hogere inkomsten of worden gedeeltelijk gedekt door het PBS budget.	✓	
Algemene dekkingsmiddelen (totaal € 263.000)	De overschrijding wordt met name veroorzaakt door een aanvullende storting in de voorziening Reiniging welke niet tijdig kon worden voorzien.	✓	

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de analyse begrotingsafwijkingen, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2019 (hoofdstuk 6.3.1).

Aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van de zogenaamde inkoopanalyse. Wij hebben deze controle uitgevoerd in overeenstemming met de sdo-notitie, waarbij wij een aantal specifieke key-items hebben geselecteerd (op basis van omvang of bevindingen vorig jaar) en een steekproef hebben uitgevoerd op de restpopulatie.

Wij hebben bij onze controle specifiek aandacht besteed aan onderstaande vragen:

- ▶ Is de juiste aanbestedingsprocedure gehanteerd (terecht wel/niet Europees aanbesteed)?
- ▶ Is er sprake van een wezenlijke wijziging in de opdracht?

Vanuit onze controlewerkzaamheden hebben wij geen bevindingen geconstateerd.

Bijlagen

- A Onze controle
- B Bevindingen SiSa-bijlage

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Oosterhout, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 9 oktober 2019 met kenmerk 'MvdB/StH/NvE/DMe/1050068/1905569'.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.600.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 9 oktober 2019. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een systeemgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van gemeente Oosterhout. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- ▶ *Management override*
Dit betreft een voorgeschreven risico op basis van onze gedrags- en beroepsregels. Het betreft het risico op het doorbreken van aanwezige controle technische functiescheidingen door directie en management en is door ons met name onderkend op de in de jaarrekening opgenomen voorzieningen.
- ▶ *Ongeautoriseerde handelingen in Decade*
Als gevolg van ongeautoriseerde handelingen in systemen bestaat het risico op onbetrouwbare geautomatiseerde gegevensverwerking.
- ▶ *Niet naleven van (EU) aanbestedingsvoorschriften*
Als gevolg van de complexiteit van de EU aanbestedingsregels als ook de wijzigingen per 18 april 2016 bestaat de kans dat niet overal waar een Europese aanbesteding had plaats moeten vinden dit ook is gebeurd met als gevolg dat de financiële consequenties van de aanbesteding onrechtmatig zijn.
- ▶ *Prestatielevering Jeugdzorg*
Risico bestaat dat (vanuit de aard van de verleende zorg) door de gemeente onvoldoende wordt of kan worden vastgesteld dat de zorg daadwerkelijk geleverd is.
- ▶ *Onjuiste waardering bouwgrond in exploitatie*
Vanwege het schattingselement bestaat de kans op een onjuiste waardering van grondexploitaties (ontoereikende verliesvoorziening).

Strekking van de controle-verklaring

Aangezien de jaarrekening 2019 van gemeente Oosterhout aan de daaraan te stellen eisen voldoet, zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring af te geven bij deze jaarrekening. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2019 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2019 zijn aanvaardbaar

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van gemeente Oosterhout zijn gebaseerd op de veronderstelling dat gemeente Oosterhout als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Jaarstukken

De jaarstukken 2019 van uw gemeente bestaan uit:

- ▶ Het jaarverslag 2019 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- ▶ De jaarrekening 2019 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2019. In 2019 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met de concerncontroller, de senior auditor en met het college en de auditcommissie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze management letter. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze management letter 2019 d.d. 8 januari 2020.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Oosterhout heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

STREKKING CONTROLEVERKLARING RECHTMATIGHEID	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2019 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel is hierna weergegeven.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019			
H4	Specifieke uitkering Sport			Als besteding zijn conform de aanwijzingen van het Team Specifieke Uitkering Sport de werkelijke lasten inclusief btw verantwoord.

bdo.nl